

تحقیقاتی که کاربردی نشدند / دانشگاهی که آموزش محور شد

یکی از مشکلات ساختاری در کشورهای جهان سوم که می توان گفت از دلایل اصلی عقب ماندگی یا حداقل کندبودن روند پیشرفت آنهاست ایراد ساختاری در انتقال دانش به تولید است.

به گزارش ایسکانیوز، یکی از مشکلات ساختاری در کشورهای جهان سوم که می توان گفت از دلایل اصلی عقب ماندگی یا حداقل کندبودن روند پیشرفت آنهاست ایراد ساختاری در انتقال دانش به تولید است.

اگرچه بجز کشورهای آفریقایی در آخرین آمار منتشر شده کشورهای در عقب مانده و در حال توسعه از حداقل ۸۵ درصد بهره هوشی برخوردارند (مناطق قرمز کمتر از ۸۰) اما دلیل طولانی بودن این عقب ماندگی در بحث دانش چیست؟ اگرچه این امر می تواند دلایل بسیاری داشته باشد اما حداقل در کشوری مانند ایران با نیروی جوان سرشار و جویای دانش و دانشجویانی بالغ بر ۴ میلیون و هفتصد هزار نفر نمی توان از کنار این موضوع به راحتی گذشت.

کارشناسان یکی از دلایل کندی در جریان پیشرفت این کشورها را عدم انتقال دانش به تولید می دانند مساله ای که در دوره های اخیر مسؤولان علمی کشور بر آن اذعان دارند اما همین اذغان هم در حد و اندازه یک تعریف و هشدار باقی می ماند و هیچ حرکتی انجام نمی شود آنچنان که مدتهاست اندر خم کوچه پایان نامه ایم.

هدف از ایجاد تحصیلات تکمیلی بعد از دوره کارشناسی چیست؟

آنگونه که همه می دانیم تحصیلات در دوره کارشناسی بر پایه آموزش قرار دارد و به اصطلاح آموزش محور است و به صورت ساده می توان گفت: استاد در کلاس با تکیه بر منابع و دانش اندوخته خود تدریس می کند و در طول تحصیل و پایان هر ترم از دانشجویان آزمون می گیرد و نمره قبولی یا عدم قبولی و ادامه راه تحصیل دانش...

اما در دوره بعد از کارشناسی که از آن به کارشناسی ارشد (فوق لیسانس) یاد می شود ساختار تدریس و تحصیل تغییر یافته و حضور فعال دانشجو و استاد در کلاس درس موجب هم افزایی دانش و اخذ تخصص های لازم می شود که از این دوره به بعد به آن تحصیلات تکمیلی گفته می شود یعنی همکاری دانشجو در کنار استاد مجرب و بادانش در جهت پژوهش در رشته های مختلف علمی و آزمون و خطا و تجربه که بنیان امر پژوهش است و بر همین اساس تحصیلات تکمیلی را پژوهش محور می خوانند.

نقطه اوج تحصیلات تکمیلی در دوره کارشناسی ارشد ارائه پایان نامه یا رساله تخصصی است که نشان می دهد دانشجوی دوره ارشد در امر پژوهش، پای درس استاد خود علم آموخته و در نهایت توانسته است یک موضوع تخصصی در حوزه خود را انتخاب نموده و در آن به تحقیق بپردازد و در نهایت هم شایستگی خود را به اثبات برساند و هم گرهی از رشته تخصصی خود بگشاید و همچنین خود را برای ادامه

تحصیل در رده های بالاتر آماده کند یا حداقل در همین سطح باتوجه به دانش و مدرک خود به تحقیق و پژوهش بپردازد و جامعه علمی خود مفید واقع گردد.

تا اینجا اهمیت پایان نامه برای همگان مبرهن است اما نقطه حساس ماجرا همین نوع ارائه پایان نامه و ارزش علمی و عملی آن است.

نظر مقام معظم رهبری در مورد تحقیقات

مقام معظم رهبری سال هاست که قبل از سایر مسؤولان کشور بر کاربردی کردن تحقیقات تاکید دارند و بارها در دیدارهای مختلف با نخبگان و دانشگاهیان و مسؤولان علمی کشور از جهاد علمی و تبدیل علم به ثروت سخن گفته اند.

عقیده مسؤولان علمی کشور

فرهاد رهبر رئیس دانشگاه آزاد اسلامی نیز بارها بر کاربردی کردن تحقیقات در دانشگاه تاکید داشته و از نسل چهارم دانشگاه سخن گفته است. نسلی که دیگر نه تنها وظیفه تحصیل بلکه وظیفه تبدیل دانش به ثروت را بر عهده دارد.

وی در نخستین جلسه خود پس از تکیه بر صندلی ریاست دانشگاه آزاد درباره نحوه چگونگی استفاده از امکانات واحدها و مراکز آموزشی برای توسعه پژوهش و افزایش درآمدهای غیرشهریه ای، گفت: مسؤولان دانشگاهی در قراردادهای برون دانشگاهی که با مراکز دولتی و غیردولتی به منظور ارتباط صنعت با دانشگاه، انجام فعالیتهای پژوهشی و تحقیقات کاربردی، تجاری سازی منعقد می کنند، همواره حفظ شأن دانشگاه را در نظر بگیرند.

رئیس واحد علوم و تحقیقات با بیان اینکه فرایند جذب دانشجو، آموزش دانشجو و جذب دانشجوی تحصیل کرده فارغ التحصیل با مدرک دکتری به عنوان عضو هیأت علمی، روند قابل قبول و توجیه پذیری در ارتقا سطح آموزش و پژوهش نیست، گفت: آموزش برای آموزش مدت هاست از کارکردهای آموزش عالی منسوخ شده است و دانشگاهها باید دانشجوی خلاق، کارآفرین، پژوهشگر، مبتکر و مخترع تربیت کنند.

رهبر آموزش بدون تحقیقات و پژوهش بدون خلق ثروت و ایجاد درآمد را در شرایط فعلی کم اهمیت دانست و گفت: آموزشهایی که در دانشگاه و مراکز آموزشی عالی ارائه می شود باید منجر به تولید محصول و پژوهش های کاربردی شود.

رئیس دانشگاه آزاد اسلامی ادامه داد: دانشگاه‌ها ارزان‌ترین و در دسترس‌ترین نیروی محقق که دانشجویان و اعضای هیأت علمی هستند را در اختیار دارند که باید از این امکان بالقوه به بهترین شکل ممکن در جهت توسعه و پیشرفت کشور بهره ببرند.

رئیس واحد علوم و تحقیقات تاکید کرد: واحدها و مراکز آموزشی دانشگاه آزاد اسلامی باید یک تحول جدی در حوزه آموزش و پژوهش با برنامه‌ریزی، همفکری و هم‌اندیشی اعضای هیأت علمی خود ایجاد کنند.

با اینهمه تکیه بر تحقیق و پژوهش در دانشگاه و بخصوص در دوره کارشناسی ارشد که هر دانشجو را ملزم می‌کند حداقل یک مورد پژوهشی با عنوان پایان نامه ارائه دهد؛ چرا بسیاری از تحقیقات در عرصه دانشگاهی مرهمی بر زخم علم و صنعت ما نبوده‌اند؟ هرچند این مساله دلایل بسیاری می‌تواند داشته باشد اما در سال ۹۴ وزارت علوم به رهبری محمد فرهادی آیین نامه‌ای تنظیم و تصویب کرد که بر اساس آن دانشجویان مقطع کارشناسی ارشد می‌توانند بجای پایان نامه معادل با آن چهار واحد درسی پاس کنند و مدرک فوق لیسانس خود را با عنوان آموزش محور بجای پژوهش محور دریافت کنند.

جای بحث آنجاست که دلیل این اقدام چه می‌تواند باشد؟

پایان نامه‌های ارشد باید ریشه تحقیقات را در دانشجو ایجاد کند

محمود نیلی احمدآبادی رییس دانشگاه تهران معتقد است: یکی از سیاست‌های وزارت علوم باید جهت دادن به پایان‌نامه‌های دانشجویان در جهت ایفای علم باشد؛ و باید پایان‌نامه‌های دانشجویان را به مراکز رشد وصل کنیم و این هدف و نگرش در دانشگاه‌ها باید اعمال شود. جهت دادن به پایان‌نامه‌های دانشجویان کارشناسی ارشد الزامی است و پس پایان‌نامه‌های ارشد نیز باید ریشه تحقیقات را در دانشجو ایجاد کند.

در این خصوص محمدرضا مخبردزفولی نیز معتقد است: پایان‌نامه‌های تقلبی و مقالات غیر علمی دانشجویان در شورای عالی انقلاب فرهنگی در دست بررسی است و این شورا با برگزاری کرسی‌های آزاد اندیشی در دانشگاه‌ها کاملاً موافق است، زیرا این کار ترویج نقد را می‌کند و جلوی هرگونه هتاک را می‌گیرد.

جمع بندی

با این تفاسیر باید گفت: اگر مشکل در نحوه نوشتن پایان نامه است که بازار داغ پایان نامه نویسی را راکد کنیم به نظر می‌رسد چاره کار آموزش محور کردن تحصیلات تکمیلی نیست.

اگر مساله در طولانی شدن سنوات تحصیلی دانشجویان با نوشتن پایان نامه و تحقیق و پژوهش است که به جرات می‌توان گفت دانشجویی که توان تحقیق و پژوهش و اتمام تحصیلات در موعد مقرر در دوره ارشد را ندارد اصولاً نباید مدرک فارغ التحصیلی بگیرد و با

ادعای کارشناس ارشد از جامعه، شغل و جایگاه طلب کند.

منبع: خبرگزاری علم و فناوری مرتضی قربانی